

Ο πόλεμος στην Ουκρανία: Οι ανατροπές του 2022

ΜΠΑΛΤΖΩΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ο πόλεμος στην Ουκρανία συμπληρώνει δύο χρόνια πλήρους κλίμακας πολεμικής σύγκρουσης. Οι υφιστάμενες εξελίξεις φαίνεται ότι δεν ανταποκρίνονται πλέον στις προσδοκίες των Ουκρανών και της συλλογικής Δύσης, που βρίσκεται πίσω τους και τους ενισχύει πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά. Εν μέσω πολλών τυμπανοκρουσιών, η Ουκρανία ξεκίνησε την καλοκαιρινή επίθεσή της στις αρχές Ιουνίου 2023, που τελικά έσβησε άδοξα στα μέσα φθινοπώρου.

Η αντεπίθεση των Ουκρανών προετοιμάστηκε, οργανώθηκε επιτελικά από το ΝΑΤΟ, εξοπλίστηκε και εκπαιδεύτηκε στα ΝΑΤΟϊκά στρατηγικά και τακτικά δόγματα. Εκπαιδεύτηκαν τουλάχιστον 14 ουκρανικές ταξιαρχίες στην Ευρώπη (Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Βρετανία κλπ). Εξοπλίστηκαν με ένα μεγάλο απόθεμα αρμάτων μάχης, τεθωρακισμένων οχημάτων, πυροβόλων και πυρομαχικών που προμήθευσε αφειδώς η Δύση.

Η αντεπίθεση είχε στόχο να δώσει ουσιαστικό πλήγμα στον ρωσικό στρατό, που θα άλλαζε τον πόλεμο και θα απελευθέρωνε σημαντικά εδάφη. Ο

αντικειμενικός σκοπός ήταν οι ουκρανικές δυνάμεις να φτάσουν στην ακτή της Αζοφικής Θάλασσας στην περιοχή της Μαριούπολης, διασπώντας τις ρωσικές δυνάμεις στα δύο, διακόπτοντας έτσι τη μοναδική χερσαία σύνδεσή τους. Στην χειρότερη περίπτωση, οι Ουκρανοί στρατηγοί ανέμεναν τουλάχιστον να ανακαταλάβουν τις πόλεις Μελιτόπολη και Τοκμάκ.

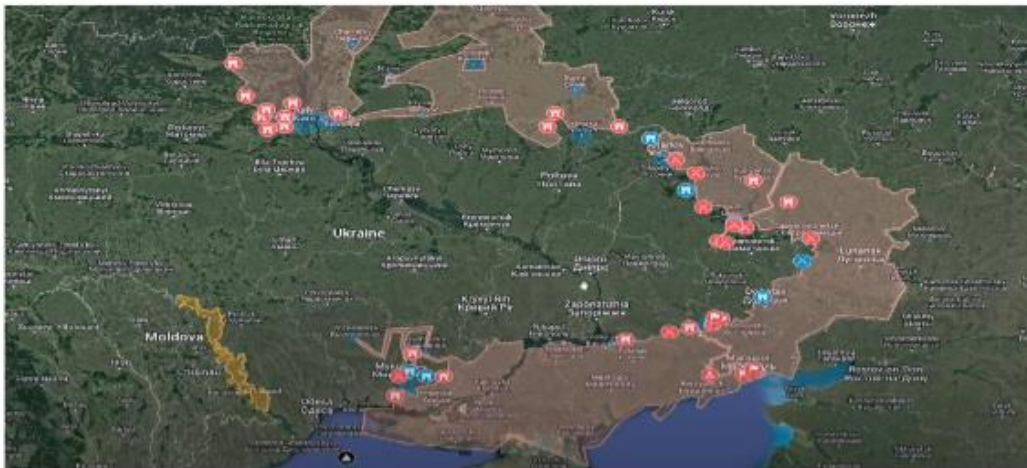
Τα απογοητευτικά αποτελέσματα επιδεινώθηκαν σήμερα από σειρά αρνητικών γεγονότων και διχασμού των ηγετικών στελεχών της χώρας. Αναφέρουμε την επιστροφή της πολιτικής διαμάχης στην Ουκρανία, με τον δήμαρχο του Κιέβου Βιτάλι Κλίτσκο να επιτίθεται στον πρόεδρο Ζελένσκι και η πλήρης αντίθεση που προέκυψε μεταξύ του Ζελένσκι και του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Ζαλούζνι. Τώρα, η δυτική βοήθεια συνεχώς μειώνεται, η κόπωση στήριξης αναδεικνύεται και συνεχώς διευρύνεται λόγω της διάρκειας του πολέμου, με αποτέλεσμα διαφωνίες μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών για την πολιτική της ΕΕ, λόγω και της κακής οικονομικής κατάστασης.

Συνεχείς διακυμάνσεις

Τους τελευταίους τρεις μήνες σημειώθηκαν η χαμηλότερη εξωτερική βοήθεια προς την Ουκρανία από την έναρξη του πολέμου, λόγω της άρνησης του Κογκρέσου να εγκρίνει νέο πακέτο βοήθειας πριν από το τέλος του έτους. Υπάρχουν ακόμη φωνές και τάσεις πολλών δυτικών κρατών που πιέζουν το Κίεβο να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με τη Μόσχα, καθώς το αδιέξοδο στο μέτωπο βαθαίνει. Αυτό το αρνείται πεισματικά ο Ουκρανός πρόεδρος, ο οποίος φρόντισε και νομοθέτησε την απαγόρευση οιαδήποτε επαφής και συνομιλίας με την Ρωσία.

Κατηγορείται για εσχάτη προδοσία όποιος έρχεται σε επαφή με Ρώσους! Η Ρωσία, εν τω μεταξύ, όχι μόνο έχει ξεπεράσει την καταιγίδα, αλλά έχει αναλάβει την πρωτοβουλία, με τις δυνάμεις της να ξεκινούν σειρά σκληρών επιθέσεων στην πόλη-φρούριο Αντβίικα στο Ντονμπάς, καθώς και σε άλλα μέρη του μετώπου των 1.500 km. Όλα τα παραπάνω σκιαγραφούν μια ζοφερή εικόνα για την Ουκρανία και τις προοπτικές της στο μέλλον.

Όμως διαπιστώνεται, από την παρακολούθηση του πολέμου και τον τρόπο με τον οποίο καλύπτεται από τα διεθνή ΜΜΕ, οι αντιλήψεις περί των εξελίξεων είναι λανθασμένες, υπερβολικά σκόπιμες και παραπλανητικές. Εξετάζοντας τις επιχειρήσεις όλο αυτό το διάστημα, καταλήγουμε στην εκτίμηση –με γνώμονα την στρατιωτική επιστήμη και τις εξελίξεις στο πεδίο– ότι υπάρχουν διαφορετικά στάδια και περίοδοι. Η κάθε περίοδος να τελειώνει διαφορετικά, από ότι υπολογιζόταν, αντιστρέφοντας ή διαψεύδοντας τις μέχρι τότε προβλέψεις. Τόσο η Ουκρανία όσο και η Ρωσία θεωρούνται περιοδικά ως ο αναπόφευκτος νικητής της σύγκρουσης, μέχρις ότου οι εκτιμήσεις να διαψευστούν. Έτσι ο ίδιος ο πόλεμος συνεχίζεται και οι δραματικές διακυμάνσεις στο πεδίο της μάχης να έχουν γίνει λιγότερο συχνές.

Οι πρώτες εκτιμήσεις προηγήθηκαν του ίδιου του πολέμου. Στην πορεία προς τη ρωσική εισβολή, οι ρωσικές δυνάμεις αναμενόταν να συντρίψουν τα στρατεύματα της Ουκρανίας, ότι ο πολύ καλύτερα εξοπλισμένος στρατός της Ρωσίας θα θριαμβεύσει σε ανοιχτή μάχη επί του αναπεπταμένου πεδίου. Η Ρωσία αναμενόταν να χρησιμοποιήσει το τεράστιο πλεονέκτημά της σε πυραύλους μεγάλου βεληνεκούς σε μια εκστρατεία “σοκ και δέος” που θα αποδεκάτιζε μεγάλο μέρος του στρατού της Ουκρανίας.

Κορυφαίοι στρατιωτικοί αξιωματούχοι των ΗΠΑ, όπως και η CIA φέρεται να είχαν εκτιμήσει ότι η Ρωσία θα μπορούσε να καταλάβει το Κίεβο εντός 72 ωρών. Ακόμη και πολλοί Ουκρανοί διοικητές είχαν αισθανθεί έτσι. Ο Κίριλο Μπουντάνοφ , διευθυντής στρατιωτικών πληροφοριών της Ουκρανίας,

δήλωσε στους New York Times τον Δεκέμβριο 2021, ότι η Ουκρανία δεν είχε «επαρκείς στρατιωτικούς πόρους για να αποκρούσει μια πλήρους κλίμακας επίθεση από ρωσικές δυνάμεις» εάν δεν λάμβανε εκ των προτέρων σημαντική δυτική υποστήριξη. «Πιστέψτε με, χωρίς την παράδοση των [δυτικών] εφεδρειών, δεν υπάρχει στρατός στον κόσμο που να μπορεί να αντέξει [εναντίον της Ρωσίας]». Τελικά, η Ουκρανία άντεξε. Η κακώς σχεδιασμένη και εκτελεσμένη αρχική εισβολή της Ρωσίας απέτυχε, καθυστερώντας πολύ τους περισσότερους από τους στόχους της.

Η ανασύνταξη των Ρώσων

Έτσι στις αρχές Απριλίου 2022, οι ρωσικές δυνάμεις είχαν αποσυρθεί εντελώς από τη βόρεια Ουκρανία. Όμως, ο πρόεδρος Πούτιν, σε πρόσφατη ομιλία του αποκάλυψε, δείχνοντας μάλιστα και το έγγραφο, ότι είχε επιτευχθεί συμφωνία ειρήνης και είχε υπογραφεί το προσύμφωνο στην Κωνσταντινούπολη τον Μάρτιο 2022, μεταξύ των δύο αντιπροσωπειών. Με αυτή καθοριζόταν το μέλλον της Ουκρανίας, με τις δυνάμεις που θα έπρεπε να διαθέτει (με κάποιες διαφορές μεταξύ των δύο πλευρών), ότι δεν θα έμπαινε στο ΝΑΤΟ, ότι θα δημιουργούνταν ένα πλαίσιο ασφαλείας, ότι η Κριμαία θα παρέμεινε ρωσική και το Ντονμπάς θα διέθετε καθεστώς αυτονομίας, όπως προβλεπόταν από την Συμφωνία Μινσκ II.

Η αλλαγή της στάσης της ουκρανικής ηγεσίας, η αθέτηση της συμφωνίας και η συνέχιση του πολέμου οφειλόταν στην παρέμβαση Βρετανού πρωθυπουργού Μπόρις Τζόνσον, που είχε μεταβεί στο Κίεβο και είχε διαβεβαιώσει τον πρόεδρο Ζελένσκι ότι όλη η Δύση θα τον στηρίξει με κάθε τρόπο και θα του χορηγήσει δυτικά προηγμένα οπλικά συστήματα και πυρομαχικά.

Έχοντας αποσύρει τις ταξιαρχίες της από τη βόρεια Ουκρανία, η Μόσχα εστίασε εξ ολοκλήρου στην περιοχή του Ντονμπάς. Εκεί ήταν σε θέση να αναπτύξει το τεράστιο πλεονέκτημά της σε πυρά πυροβολικού για να συντρίψει τον ουκρανικό στρατό, όπως αποδεικνύεται από την ικανότητά της να εξολοθρεύσει την πόλη Ποπάσνα πριν την καταλάβει στις 7 Μαΐου. Με το

τεράστιο στρατιωτικό απόθεμα της σοβιετικής εποχής, ο ρωσικός στρατός πραγματοποίησε ανελέητες επιθέσεις πυροβολικού για μήνες, μια άλλη αντίληψη του πολέμου που κέρδισε δημοτικότητα.

Η Ρωσία ήταν πολύ μεγάλη και πολύ ανθεκτική για να χάσει αυτόν τον πόλεμο, με τα υλικά πλεονεκτήματά της να καθιστούν οποιαδήποτε συζήτηση για ουκρανική νίκη απίθανη. Η πρόοδος της Ρωσίας θα μπορούσε μόνο να επιβραδυνθεί, όχι να σταματήσει, και τα δυτικά όπλα στην Ουκρανία θα παρατείνουν μόνο το αναπόφευκτο, αυξάνοντας τα δεινά. Οπότε το κλίμα σε Δύση και [NATO](#) μέχρι τα τέλη του καλοκαιριού του 2022 ήταν σκοτεινό.

Οι Ουκρανοί σε Χερσώνα και Χάρκοβο

Και ξαφνικά η κατάσταση αλλάζει. Τον Σεπτέμβριο 2022, οι ουκρανικές δυνάμεις εξαπέλυσαν αιφνιδιαστική επίθεση σε ρωσικές θέσεις ανατολικά της πόλης Χάρκοβο. Βρίσκοντας τις ρωσικές μονάδες υποστελεχωμένες κι ανέτοιμες, οι Ουκρανοί διέσχισαν γρήγορα τις ρωσικές γραμμές, οι οποίες αποσύρθηκαν τάχιστα από τις θέσεις που κατείχαν, με τις ουκρανικές δυνάμεις να απελευθερώνουν σχεδόν ολόκληρη την κατεχόμενη από τη Ρωσία περιφέρεια του Χάρκοβο μέσα σε λίγες μέρες, επιτυγχάνοντας σημαντική νίκη.

Οι αποκαλύψεις για την κατάσταση του ρωσικού στρατού στην περιοχή, με ορισμένες μονάδες να λειτουργούν σε λιγότερο από το 30% της προβλεπόμενης δύναμής τους, ανάγκασε την ρωσική ηγεσία να προβεί σε μια χαοτική μερική επιστράτευση, λίγες εβδομάδες αργότερα. Τα διεθνή ΜΜΕ ανέφεραν απίστευτες καταστάσεις στον ρωσικό στρατό, όπως μεθυσμένων Ρώσων κληρωτών που φιλονικούσαν στις ζώνες ανάπτυξής τους. Ακόμη προκάλεσαν διαμαρτυρίες κατά της επιστράτευσης, καθώς και μια μαζική έξοδος Ρώσων.

Η κατάσταση αυτή δημιούργησε την εντύπωση ότι η Ρωσία ήταν στα πρόθυρα της κατάρρευσης, είτε στο πεδίο της μάχης είτε εσωτερικά. Την εντύπωση ενίσχυσε η [απελευθέρωση της πόλης της Χερσώνας](#) (δυτικά του Δνεπίερου),

χωρίς μάχη, αλλά με απόσυρση των ρωσικών στρατευμάτων (περίπου 35.000 ανδρών) στην ανατολική πλευρά του ποταμού, για λόγους ασφαλείας, από την μοναδική γέφυρα Αντονίφσκι, που είχε απομείνει άθικτη.

Ορισμένοι αναλυτές άρχισαν να μιλούν για το τέλος του πολέμου μέχρι τα Χριστούγεννα και άλλοι μίλησαν για την δυνατότητα του ουκρανικού στρατού να φτάσει τελικά στη χερσόνησο της Κριμαίας μέσα σε λίγους μήνες. Οι σημαντικές αυτές επιτυχίες του ουκρανικού στρατού προκάλεσαν μεθυστικές και αποθεωτικές αντιδράσεις στη Δύση, ενώ οι Ουκρανοί θεώρησαν ότι η κατάσταση δεν θα αντιστραφεί. Ούτε αυτό, όμως, κράτησε. Για την ακρίβεια, ήταν η τελευταία επιτυχία τους στο χερσαίο πεδίο των επιχειρήσεων.

Ο Ιωάννης Αθ. Μπαλιζώης είναι αντιστράτηγος ε.α., με M.Sc. στην Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Δικαίου, του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και πρόεδρος του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών.